

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-580/12 P

Guardian Industries Corp.

και

Guardian Europe Sàrl
κατά
Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως — Συμπράξεις — Αγορά επίπεδου γυαλιού εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) — Καθορισμός των τιμών — Υπολογισμός του ύψους του προστίμου — Συνεκτίμηση των εσωτερικών πωλήσεων των επιχειρήσεων — Εύλογος χρόνος — Παραδεκτό των στοιχείων που προσκομίστηκαν ενόψει της επ' ακροατηρίου συζήτησεως του Γενικού Δικαστηρίου»

Περίληψη — Απόφαση του Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 12ης Νοεμβρίου 2014

1. Ένδικη διαδικασία — Διάρκεια της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας — Εύλογος χρόνος — Διαφορά αφορώσα την ύπαρξη παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού — Υπέρβαση του εύλογου χρόνου — Συνέπειες — Εξωσυμβατική ευθύνη — Αίτημα στηριζόμενο στην υπερβολική διάρκεια της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας — Σύνθεση του δικαστικού σχηματισμού

(Άρθρο 256 § 1 ΣΛΕΕ· Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 47, εδ. 2)

2. Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Αρχές — Δικαιώματα άμυνας — Αρχή της ισότητας των όπλων — Σεβασμός της στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας — Περιεχόμενο — Κατάθεση νέου διαδικαστικού εγγράφου την τελευταία εργάσιμη ημέρα πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση — Παραδεκτό — Προϋποθέσεις

(Οδηγίες προς τον γραμματέα του Γενικού Δικαστηρίου, άρθρο 11 § 3)

3. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Εξουσία εκτιμήσεως της Επιτροπής — Όρια — Σεβασμός της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως — Υπολογισμός του βασικού ποσού του προστίμου — Μέθοδος υπολογισμού προσδιοριζόμενη στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών που διατύπωσε η Επιτροπή — Πωλήσεις που συνδέονται αμέσως ή εμμέσως με την παράβαση — Κύκλος εργασιών που λαμβάνεται υπόψη — Αποκλεισμός του εσωτερικού κύκλου εργασιών του ομίλου επιχειρήσεων — Δυσμενής διάκριση των επιχειρήσεων που δεν είναι καθέτως οργανωμένες — Παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως

(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ· κανονισμός 1/2003 του Συμβουλίου, άρθρο 23 §§ 2 και 3· ανακοίνωση 2006/C 210/02 της Επιτροπής, σημείο 13)

4. *Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Δικαστικός έλεγχος — Πλήρης δικαιοδοσία του δικαστή της Ένωσης — Περιεχόμενο — Όρια — Σεβασμός της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων — Απόφαση της Επιτροπής που πάσχει λόγω παραβιάσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως — Συνέπειες — Μείωση του ύψους του προστίμου υπέρ της επιχειρήσεως που υπέστη δυσμενή διάκριση*

(Κανονισμός 1/23 του Συμβουλίου, άρθρα 23 §§ 2 και 3 και 31)

1. Η εκ μέρους δικαιοδοτικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης παράβαση της υποχρεώσεώς του, που απορρέει από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να εκδικάζει τις υποθέσεις που άγονται ενώπιόν του εντός ευλόγου χρόνου πρέπει να έχει ως συνέπεια την παροχή δυνατότητας ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, δεδομένου ότι τέτοια αγωγή αποτελεί αποτελεσματικό μέσο επανορθώσεως.

Κατά συνέπεια, αίτημα με το οποίο διώκεται η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε λόγω της υπερβάσεως, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, της εύλογης διάρκειας της δίκης δεν μπορεί να προβληθεί απευθείας κατ' αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου αλλά πρέπει να αχθεί ενώπιον του ίδιου του Γενικού Δικαστηρίου.

Συναφώς, εναπόκειται στο Γενικό Δικαστήριο, που είναι αρμόδιο δυνάμει του άρθρου 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να αποφαινεται ενδεχομένως επί τέτοιων αιτημάτων αποζημιώσεως, κρίνοντας σε δικαστικό σχηματισμό διαφορετικό εκείνου που επιλήφθηκε της ένδικης διαφοράς, η διάρκεια της διαδικασίας επί της οποίας επικρίνεται, και εφαρμόζοντας τα κριτήρια που καθόρισε το Δικαστήριο στις σκέψεις 91 έως 95 της αποφάσεως *Gascoigne Sack Deutschland* κατά Επιτροπής (EU:C:2013:768).

(βλ. σκέψεις 17-19)

2. Η αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας συνιστά θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης. Η αρχή αυτή θα παραβιαζόταν σε περίπτωση θεμελιώσεως δικαστικής αποφάσεως σε πραγματικά περιστατικά και έγγραφα των οποίων οι διάδικοι ή ένας εξ αυτών δεν μπόρεσαν να λάβουν γνώση και επί των οποίων δεν είχαν, συνεπώς, τη δυνατότητα να τοποθετηθούν. Η αρχή της ισότητας των όπλων, που αποτελεί συμπλήρωμα της έννοιας της δίκαιης δίκης και αποσκοπεί στην εξασφάλιση ισορροπίας μεταξύ των μετεχόντων στη διαδικασία, ώστε να διασφαλίζεται ότι κάθε έγγραφο που προσκομίζεται στο οικείο δικαστήριο μπορεί να εξεταστεί και να αντικρουστεί από κάθε διάδικο, συνεπάγεται ότι πρέπει να παρέχεται σε καθέναν από τους διαδίκους εύλογη δυνατότητα να εκθέσει την άποψή του, περιλαμβανομένων των αποδεικτικών στοιχείων, υπό συνθήκες που δεν τον περιάγουν σε σαφώς μειονεκτική θέση έναντι του αντιδίκου.

Συναφώς, δεν συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας το γεγονός ότι κρίθηκε παραδεκτό έγγραφο που κατέθεσε ένας από τους διαδίκους, όταν, αφενός, ο αντίδικος διέθετε τρεις ημέρες για να λάβει γνώση του περιεχομένου του πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση και το ως άνω χρονικό διάστημα, λόγω της φύσεως και του περιεχομένου του εγγράφου αυτού και ανεξαρτήτως της τηρήσεως του άρθρου 11, παράγραφος 3, των οδηγιών προς τον Γραμματέα του Γενικού Δικαστηρίου, δεν μπορεί να λογίζεται ως υπερβολικά βραχύ, και, αφετέρου, ο αντίδικος αυτός ούτε ζήτησε να σχολιάσει εγγράφως το εν λόγω έγγραφο ούτε υπέβαλε αίτημα αναβολής της επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

(βλ. σκέψεις 30, 31, 33, 34)

3. Στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού, καίτοι η Επιτροπή διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου, η άσκηση της εξουσίας αυτής οριοθετείται από τους κανόνες συμπεριφοράς με τους οποίους η Επιτροπή αυτοδεσμεύθηκε, ιδίως τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003.

Κατά την παράγραφο 13 των κατευθυντήριων αυτών γραμμών, για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί την αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες η παράβαση σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα, στον σχετικό γεωγραφικό τομέα εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Το σημείο 13 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 έχει σκοπό να προσδιορίσει ως βάση αναφοράς για τον υπολογισμό του επιβαλλόμενου σε επιχείρηση προστίμου ένα ποσό που αντιστοιχεί προς την οικονομική σημασία της παραβάσεως και το σχετικό βάρος της συγκεκριμένης επιχειρήσεως στο πλαίσιο της παραβάσεως αυτής. Συναφώς, καίτοι η έννοια της αξίας των πωλήσεων περί της οποίας γίνεται λόγος στο σημείο αυτό 13 δεν μπορεί, ασφαλώς, να επεκτείνεται κατά τρόπον ώστε να καλύψει τις πωλήσεις της οικείας επιχειρήσεως οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της προσαπτόμενης συμπράξεως, ωστόσο, ο σκοπός τον οποίο επιδιώκει η διάταξη αυτή θα θιγόταν αν η ως άνω έννοια έπρεπε να νοηθεί ως αφορώσα μόνον τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιείται αποκλειστικά με τις πωλήσεις οι οποίες αποδεικνύεται ότι όντως επηρεάστηκαν από την εν λόγω σύμπραξη. Ένας τέτοιος περιορισμός θα είχε, επιπλέον, ως αποτέλεσμα την τεχνητή σμίκρυνση του οικονομικού βάρους της εκ μέρους δεδομένης επιχειρήσεως παραβάσεως, διότι απλώς και μόνον το γεγονός ότι προέκυψε περιορισμένος αριθμός άμεσων αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με πωλήσεις που πράγματι επηρεάστηκαν από τη σύμπραξη θα είχε ως τελικό αποτέλεσμα την επιβολή προστίμου χωρίς καμία πραγματική σχέση με το πεδίο εφαρμογής της συμπράξεως αυτής. Μια τέτοια επιβράβευση της μυστικότητας θα δυσχέραινε επίσης την επίτευξη του σκοπού της δίωξης και της επιβολής αποτελεσματικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων του άρθρου 81 ΕΚ και, επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Επιπλέον, το μέρος του συνολικού κύκλου εργασιών από τις πωλήσεις προϊόντων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως συνιστά την καλύτερη ένδειξη περί της οικονομικής σημασίας της παραβάσεως αυτής.

Επομένως, δεν πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των πωλήσεων αυτών αναλόγως του αν πραγματοποιούνται σε ανεξάρτητους τρίτους ή σε οντότητες που ανήκουν στην ίδια επιχείρηση. Ο μη συνυπολογισμός της αξίας των πωλήσεων της τελευταίας αυτής κατηγορίας ισοδυναμεί οπωσδήποτε με παροχή αδικαιολόγητου πλεονεκτήματος στις καθέτως οργανωμένες εταιρίες, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να αποφύγουν κύρωση ανάλογη προς το βάρος τους στην αγορά των αποτελούντων το αντικείμενο της παραβάσεως προϊόντων. Πράγματι, επιπλέον του κέρδους που μπορεί να αντλήσει μια επιχείρηση από συμφωνία περί οριζόντιου καθορισμού των τιμών για τις πωλήσεις σε ανεξάρτητους τρίτους, οι καθέτως οργανωμένες επιχειρήσεις μπορούν επίσης να επωφελούνται από μια τέτοια συμφωνία στην ευρισκόμενη σε μεταγενέστερο εμπορικό στάδιο αγορά του μεταποιημένου προϊόντος, στη σύνθεση του οποίου περιλαμβάνονται τα προϊόντα που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως, τούτο δε για δύο διαφορετικούς λόγους.

Δεδομένου ότι η εφαρμογή διαφορετικών μεθόδων υπολογισμού δεν μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις μεταξύ των επιχειρήσεων που μετείχαν στην ίδια παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, για τον προσδιορισμό του ως άνω κύκλου εργασιών οι καθέτως οργανωμένες επιχειρήσεις βρίσκονται σε κατάσταση συγκρίσιμη με εκείνη των παραγωγών που δεν είναι καθέτως οργανωμένοι. Δεδομένου ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται παρόμοιες καταστάσεις κατά τρόπο διαφορετικό και διαφορετικές καταστάσεις καθ' όμοιο τρόπο, εκτός εάν μια τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς, τα εν λόγω δύο είδη επιχειρήσεων πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχειρίσεως. Ο αποκλεισμός των εσωτερικών πωλήσεων από τον σχετικό κύκλο εργασιών ισοδυναμεί με παροχή πλεονεκτήματος στις πρώτες, καθόσον μειώνει το σχετικό βάρος τους στο πλαίσιο της παραβάσεως εις βάρος των άλλων.

(βλ. σκέψεις 51, 55-60, 62-63)

4. Όταν είναι βάσιμος λόγος που αφορά μείωση προστίμου επιβληθέντος λόγω παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, εναπόκειται στο Δικαστήριο, κατ' ενάσκηση της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας που έχει, να εκτιμήσει το ίδιο τις περιστάσεις της οικείας υποθέσεως και το είδος της παραβάσεως, προς προσδιορισμό του ύψους του προστίμου.

Όταν πρόκειται για πρόστιμο, το ύψος του οποίου η Επιτροπή καθόρισε βάσει μεθόδου που παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχείρισεως, το Δικαστήριο μπορεί μεταξύ άλλων να μειώσει το πρόστιμο αυτό, με την επιφύλαξη της αποφυγής κάθε δυσμενούς διακρίσεως μεταξύ των επιχειρήσεων που μετέσχαν στην παράβαση.

(βλ. σκέψεις 69, 72, 75, 78)